

le pesem šumeti ali na vodi ali iz vode ali kakorkoli. Dalje: Ali si že sedel na sodnji stol in si presodil samega sebe (243), prav: in presodil samega sebe (brez se!). Enako: Maretka je privedla iz hišice okrevajočo mater. Skrbno ji je ogrnila veliko ruto čez pleča, noge ji je zavila v plahto in vprašala (111). Stavki so združeni v eno celoto, zato se pomožni glagol ne sme ponavljati, tedaj: ji zavila noge v plahto itd. Takih napak je precej, n. pr.: Segali so drug drugemu v roke, objemali so se in vriskali od radosti (259), prav: se objemali in vriskali. Tesno so stopali drug ob drugem, ozirali so se pogostoma med seboj v oči, smejali so se glasno in veselo (85).

Pohvaliti moramo Finžgarjevo domačo, pristno slovensko skladnjo. Pri njem skoro ni najti francoskih konstrukcij, ki so jih polne nekatere novejšje slovenske povesti. Grajati bi bilo le nekaj malenkosti. Rabo korak za korakom smo že omenili. V prvi izdaji je pisal še: Mlajši so se vodili roko v roki (287), zdaj je ta romanizem odpravil: so se vodili pod pazduho (85), še boljše bi bilo: za pod pazduhe. Neslovanski trpnik sem našel samo enkrat: ognjenih kač, ki bi se krivile kakor kodri deteta, pritiskane od grozne sile (262); slovenski je tvornik: ki jih pritiska grozna sila.

Odpravil je tudi mnogo tujk. Pakete je nadomestil z zavoji (30, 39), plafon s stropom (5), provincialno mesto s podeželskim mestom (249), tuš z mrzlim polivom (108; tuš je nemška izreka francoskega douche; taka kuhinjsko-nemška beseda je tudi šató, franc. chaudière), šlitažo je nadomestil z vožnjo s sanmi (19) itd. Opustil je vabank, lekcije, negacijo, bumbug (angl. beseda, ki pomeni slepilo, sleparstvo) itd.

Mnogo nepotrebnih tujk pa je še ostalo. Čemu toliko francoskih tujk? Zakaj bi morala Pavla sestri Vinku vis-à-vis (25) in ne nasproti? Zakaj zdravnik promenira s Pavlo (77)? Promenirati je povrh še nemška posebnost, francoski se promenira. Ali ni gospa bolj mogočna beseda kot dama? Francoske besede so rabili v prejšnjem času nemški plemiči, meščani in uradniki, ki so se sramovali jezika svojega ljudstva (Heintze, Deutscher Sprachhort, Leipzig, 1900, str. 212). Za kredenco imamo prelepo domačo besedo láva, za nemško gardino imamo zaveso, za marko imamo znamko itd. Opravičene bi bile tujke govorečih oseb, da jih pisatelj označi, n. pr.: »Naj bodo gnadljivi, gospod doktor« (15), »Ješ, ješ, ješ — Peter, teta' so mi rekli. Oj, tavžent žegnov nanje!« (18) — tako govori strežnica v bolnici. Ali: »Faktično, pozabil sem... Interesantna, taka razglednica s samo številko, kaj ne?« (74) — tako govori nadporočnik. Umetniško neopravičljive pa so tujke v opisu, kjer nastopa pisatelj s svojo besedo. Čemu v opisu kaj takega, kakor je n. pr.: Leksikon komplimentov se je razgrinjal pred njo (72), ali: Komaj je izrekel konvencionalni-banalni stavek (126) itd. Čemu preprost delavec mehanično odpira vrata? Čemu ponekod dvojen jezik? O kontrolorki piše, da stopa energično (92),

o delavki, da stopa odločno (221). Nepotrebne so tudi nemške tujke, kakor plave oči, jenjati, masa delavstva, klofuta (na strani 177 je dal vendar zaušnico), hrbet je uprla k gorkim modlom (peči, slov.: pečnica), brihten itd. Odkar sem bral pri slavnem Hirtu (Geschichte der deutschen Sprache, München, 1919) žaljiv stavek: Das Slowenische ist mit deutschen Fremdwörtern stark durchsetzt, und es hat auch in seiner Syntax bedeutende Einflüsse vom Deutschen erfahren (str. 187), sem na nepotrebne nemške besede še bolj hud.

Dr. A. Breznik.

SLOVSTVO.

M. Elizabeta, O. S. Urs.: **Iz moje celice.** Druga knjiga. V Ljubljani, 1923. Založil uršulinski samostan v Ljubljani. Natisnila Jugoslovanska tiskarna. Str. 154.

Pesnice v naši književnosti so redke. Od Turnograjske pa do Tauferjeve (če hoče kdo ceniti njene prvence) ti ni treba znati šteti niti do deset! No, pa saj drugod tudi niso na boljšem, povsod se drže tradicije, ki datira že iz antike.

Mati Elizabeta se je predstavila z drugo knjigo (če njenih prigodnic ne vpoštevamo) in je treba to poudariti. Druge naše pesnice so do ene ostale pri prvi in zadnji zbirki: lirika se je umaknila realnosti...

Svet matere Elizabete je krajevno ozek, a ker je poln večne Lepote in Ljubezni in Mladosti, ji ne more v njem usahniti vir pesmi. In te pesmi niso vsakdanje: mističen cvet so, ki dehti življenje Bogu vdane in posvečene duše. Sama jih uvodoma karakterizira:

Pesmi moje:
tihe celice cvetovi,
evharistični kresovi
gozdnega svetišča spevi,
Marijinih znamenj dehteče kadilo,
duše vedno obhajilo,
večnih dalj odmevi.

Mati Elizabeta ciklično pesni (očividni Sardenkov vpliv). Šest ciklov, odgovarjajoče posameznim vrstam označbe, je povila v to zbirko in je razloček med ciklom in ciklom! Prva dva in četrti mi večinoma ugajajo, za druge tri se ne morem povsem ogreti. Zakaj? Tihe celice cvetovi, Evharistični kresovi in Marijinih znamenj dehteče kadilo obsegajo pesmi, ki so »hčerke trenutka«, medtem ko imamo v ostalih ciklih zavedna glosiranja molitev ali rekov, oziroma v Gozdnega svetišča spevih parafrazo daritve, ki jo je tudi že Sardenko pel. Če je že treba meditacijo nasloniti na tekst, pa naj bo obhajilna molitev ali vzklik: oko ni videlo..., bi bilo bolj naravno postaviti celoto kot motto in potem zlitii čuvstva in misli, ki jih je polno sveto ganotje, v zaokroženo enoto ene same pesmi. Tako bi se človek ž njo vse laže zatopil in ne motila bi ga misel vkljenjenega dela, ki citirani vzklik loči: Kar je Bog pripravil // Tistim, ki ga ljubijo.

Sicer je z mistiko religiozne pesmi križ. Proiciranje v večnost, oziroma iz večnosti v naše bedno življenje, bi zmožel le mojster tenkega, tenkega

okusa. Za to ne zadostuje sama pobožnost in globoka vera, je še nekaj neizrazljivega, ki vodi pero, in besed, ki služijo Najvišjemu, ne vodi ne jezik, ne oko in ne uho. Mati Elizabeta se tega ni povsod zavedala. Tako se mi vsaj zdi, ker me mestoma motijo izrazi in razne primere, ki jih mučno prenesem.

Toda za take posameznosti obilo odškodujejo pesmi, kakor »Pustite me domov!«

Kako je meni zemlja tuja,
njen dih kàk mrzel in leden:
četudi solnce cvetje vzbuja,
nikdar nasičen grob ni njen.
Nad zvezdami, nad zvezdami,
tam slutim jaz življenje večno,
neskončno blaženo in srečno —
pustite me domov!

Pomlad zelene vence vije,
jesen jih kruto vrže v prah;
prepeva majnik melodije,
molčec je listopad in plah.
Nad zvezdami, nad zvezdami,
tam nikdar ne zamrje cvetje,
nikoli ne utihne petje — —
pustite me domov!

Ta zemlja mrzla in nestalna,
utiska sreč svoj pečat,
svetá ljubav je voda kalna,
ki ne prodre je žarek zlat.
Nad zvezdami, nad zvezdami,
tam slutim jaz ljubezen zvesto,
tam čaka Jezus me nevesto —
pustite me domov! (Str. 52.)

In še in še je takih. Zato v celoti pesmi brez pridržka priznam in sem prepričan, da bo mati Elizabeta dobila hvaležen krog bravk in bravev, ki ji bo v uri zbranosti sledil in bo deležen balzama svetega čuvstvovanja. Joža Lovrenčič.

William Shakespeare: **Julij Cezar**. Založba v 5 dejanjih; poslovenil Oton Župančič. — Druga, izpremenjena izdaja. Nova knjižnica 7. — Izdala in založila Nova založba v Ljubljani 1922. Z Župančičevimi prestavami se rad ukvarjam, ker me zanima pogled v njegovo delavnico, ne samo v delavnico Župančiča-prevajavca, ampak tudi Župančiča-poeta, oblikovavca jezikoslovnega izraza. Kdor bo pisal svoj čas študijo o Župančiču kot mojstru jezika in o njegovi umetniški rasti, se ne bo mogel izogniti natančnemu študiju njegovih prevodov. Kajti ti prevodi so obenem dokumenti njegovega notranjega zorenja, vsak nov izraz je plod doživetja ali občutja doslej nejasnega pojma. Če bi mi delo ne nudilo tega velezanimivega pogleda v delavnico našega pesnika, bi radi malenkostnega dlakocepstva nad tem ali onim izrazom ne pomakal peresa v črnilo.

Kar sem uvodoma povedal v poročilu o Beneškem trgovcu (D. in sv. 1922, str. 407), velja v polni meri tudi za ta prevod. Napredek napram prvi izdaji je ogromen, giblje se v smeri jedrnatosti in določenosti izraza na eni, na drugi v smeri osvoboditve od gotovih vplivov nemškega prevoda, ki je kumoval prvi izdaji, v smislu približanja druge iz-

daje k določnejšemu in samostojnejšemu tolmačenju angleškega teksta. Sled svoječasne odvisnosti od nemškega originala pa se da vseeno še pogosto konstatirati in borba s temi sledmi se mi zdi, da je bila najtežja stran predelovanja prevoda za drugo izdajo. V sledečih opazkah bom navedel nekaj pripomb, ki bodo vsebovale poudaritev te ali one prednosti ali eventuelno pomanjkljivosti prevoda; v splošnem pa smatram med dosedanjimi prevodi prevod Julija Cezarja za najpopolnejšega; odlikujejo se posebno težka mesta, n. pr. Antonijev govor in mesta, kjer se v razgovoru kreše bistroumje enega ob bistroumnost drugega.

Pri presojanju sem rabil obe slovenski izdaji, angleško izdajo, ki je bila tiskana 1801 pri Turneisen v Bazlu, in nemško Schlegel-Tieckovo, Berlin l. 1852. Pri citatih bom zaznamoval slovenski izdaji z I. in II., angleško z a., nemško z n. Omejujem se samo na mesta, kjer sem zasledil redko res kako netočnost ali pa kjer se mi zdi važno poudariti razmerje do nemškega prevoda. V I. 11. je bil prevod »Kakšnih vjetnikov je privedel v Rim in jih na voz je svoj v okras privezal?« napravljen po n. 6. (und fesselt sie zur Zier an seinen Wagen), ki ne poda pravega smisla originala, dočim je pravilno v II. 6. »da bi v vezéh krasili voz njegov«.

a. 16. »dar'st thou« je predstavljeno I. 18. in II. 13. »ali hočeš«, kar omili resnični smisel, ki je »ali si upaš«, »ali tvegaš«.

a. 25., n. 20., I. 28., II. 21. »thy honourable metal may be wrought from that it is dispos'd,« smisel: častivredna (= poštena) kovina tvojega značaja (čudi), bi se dala prekovati v smislu, protivnem svojemu razpoloženju; v prvi izdaji je bilo to mesto pod očitnim vplivom nemškega prevoda (dein löbliches Gemüt kann seiner Art entwendet werden) prav nerodno in nepoetično predstavljeno: »Tvoja narava vzorna spravi se lahko na drugi tir.« Nova prestava pa je našla še vedno pod gotovo nezavednim vplivom nemške prestave res vzoren, po smislu paralelen prevod: »Tvoja poštena čud bi dala premakniti iz svoje se smeri.« a. 26., n. 21., I. 29., II. 22. »brought yon Caesar home?« je prevedeno očitno po nemškem (kommt ihr her von Caesar?) z »bili ste pri Cezarju?« v resnici pa slovi vprašanje: Ali ste Cezarja domov spremili? a. 26. »Why, saw yon any thing more wonderful?« Prestava I. 29. in II. 22. »In videli več čudnih ste reči?« se mi ne zdi točna in nemška (Ja, saht ihr jemals wundervoll're Dinge?) bolj zadene pravi pomen.

Nemška prestava (n. 21.) »sie flammte wie 20 Fackeln auf einmal« je povzročila nesporazumljenje v slovenskem I. 29. »in vzplamtela je naenkrat (kar je dobesedno po nemškem in v pravem pomenu te besede vzeto pravilno) kot 20 plamenic,« v II. 23. pa čitamo: »in zagorela je hipoma (dokaz, da je auf einmal = naenkrat v svoji dvoumnosti med skupno in hipoma zapeljalo v napačno prestavo).« Original namreč pravi (a. 27.): »did flame like 20 torches join'd,« torej kot združenih 20 plamenic, kot naenkrat 20 plamenic.